

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ**

Біла Церква
2016

УДК 338.43.01:330.3(075.8)
ББК 65.9(2)32
К 65

Рецензент: Збарський В.К., д.е.н., професор Національного університету біоресурсів і природокористування України

Концептуальні основи сталого розвитку агросфери: Навч. посібник / О.М. Варченко, А.С. Даниленко, Д.Ф. Крисанов та ін.; за ред. О.М. Варченко. Білоцерківський національний аграрний університет. Біла Церква, 2016. 184 с.

У навчальному посібнику висвітлено концептуальні основи забезпечення сталого розвитку соціально-економічних систем у цілому та агропродовольчого комплексу зокрема як важливого сектору народного господарства. Узагальнено основні проблеми практичної реалізації принципів сталого розвитку в контексті глобалістичних процесів економічного, екологічного та соціального характеру і систематизовано найбільш ґрунтовні розробки вітчизняних та зарубіжних авторів.

Розроблено завдання для підсумкового контролю знань з кожної теми та запропоновано питання для поглибленого самостійного вивчення дисципліни.

Призначено для здобувачів вищої освіти.

ЗМІСТ

Вступ	
Частина 1.	4
Тема 1. Концептуальні засади сталого розвитку	
1.1. Передумови виникнення концепції сталого розвитку	5
1.2. Міжнародна співпраця у сфері забезпечення сталого розвитку	9
1.3. Проблеми і пріоритети сталого розвитку України	15
1.4. Стратегія сталого розвитку аграрного сектору економіки України	18
Тема 2. Економічна сталість сільськогосподарського виробництва	
2.1. Сутність категорії «економічна сталість»	24
2.2. Поняття та чинники економічної сталості агросфери	30
2.3. Показники оцінки економічної сталості розвитку агросфери	33
Тема 3. Сучасні тенденції розвитку міжнародних агропродовольчих зв'язків та їх вплив на перспективи забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України	
3.1. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток агросфери	41
3.2. Місце агросфери України у світовій агропродовольчій системі	44
3.3. Основні загрози сталому економічному розвитку аграрного сектору в умовах глобалізації ⁴⁹	
Тема 4. Регіональний аспект економічної сталості агросфери	
4.1. Поняття регіональної сталості соціально-економічних систем	60
4.2. Чинники та індикатори економічної сталості агровиробництва на регіональному рівні	62
4.3. Зональна спеціалізація як чинник забезпечення сталого розвитку агросфери	67
Тема 5. Альтернативне сільськогосподарське виробництво	
5.1. Загальна характеристика систем альтернативного землеробства	74
5.2. Органічне землеробство як складова сталого розвитку аграрного сектору	78

5.3. Зарубіжна практика виробництва екологічно безпечної продукції	85
5.4. Діяльність федерації органічного руху України щодо практичного втілення концепції органічного землеробства	90

Частина 2.

Тема 1. Соціальна складова сільських територій: основні елементи та інтерпретація ключових визначень⁹⁶

1.1. Соціальна складова в структурі сільських територій та роль в забезпеченні їх сталого розвитку	100
1.2. Структура соціальної складової сільських територій, сільські поселення, їх склад і динаміка	106
1.3. Структура і динаміка сільського населення, життєвий і трудовий потенціал села та їх характеристика	110
1.4. Економічні важелі та інструменти регулювання демографічних процесів в українському селі	114

Тема 2. Життєве середовище і життєві потреби сільського населення та форми їх задоволення

2.1. Поняття “життєве середовище” і його структура	117
2.2. Структура життєвих потреб сільського населення	124
2.3. Форми задоволення потреб сільського населення соціальною сферою села	133

Тема 3. Доходи і видатки сільського населення в умовах ринкової економіки

3.1. Доходи сільського населення та його стратифікація за рівнем доходності ¹⁴¹	
3.2. Структура і динаміка видатків сільського населення	158
3.3. Напрями та важелі підвищення рівня доходів сільського населення	169
3.4. Розширення та диверсифікація ринку праці в українському селі	174

Глосарій 177

Бібліографія 183